



# זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת חיי שרה תשפ"ד שנה י | גליון מס' 507

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919  
9139191@gmail.com

## פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

### פוליסת פטווח התומה באמן

אך שבועות ספורים חלפו מאז הימים הנוראים שבהם בקשנו כלנו שוב ושוב: "זכרנו לחיים!" עברנו ימים קשים מאז, ושמים אנו מבטחנו בבזרא עולם שבקשתנו התקבלה לרחמים ולרצון. שבת פרשת חיי שרה היא זמן ראוי להזכר ולהזכיר כי מדי יום יכולים אנו לזכות, חנם אין כסף, ב'בטוח חיים' שיבטיח לכם אריכות ימים בטוב ובנעימים.

חכמינו זכרונם לברכה (ברכות מז א) מבטיחים לנו במלים ברורות: "כל המאריך באמן מאריכים לו ימיו ושנותיו". לאמר: כדי לזכות באריכות ימים לא נדרש מאתנו אלא לענות אמן במתינות, וכפסק השלחן ערוך (או"ח קכד ח): "ולא יענה אמן קצרה, אלא ארכה קצת, כדי שיוכל לומר: א-ל מלך נאמן".

בעלי התוספות מצאו רמז להבטחה זו בפרשתנו, שכן דרשו על הפסוק (כד א): "ואברהם זקן בא בימים וה' ברא את אברהם בכל"; "זקן בא בימים" - סופי תבות 'אמן', מכאן שכל העונה אמן יאריך ימים. וחשבתיו להוסיף רמז נוסף נפלא וקולע לענין זה, מכך שראשי תבות הפסוק (משלי ג ב): "כי ארך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך", עולים בגימטריה תשעים ואחד בדיוק, בגימטריה של אמן.

אוסף ואצין כי בירושלמי (ברכות ח ח) הובא מאמר חז"ל האמור בתוספת תבה אחת: "העונה אמן מאריכים לו ימיו ושנותיו בטובה". ואף ביחס לתוספת זו נתן לומר שהיא נרמזה בהמשך הפסוק: "וה' ברא את אברהם בכל".

שמעתי פעם מעד ראיה שנכח בהליתו של יהודי יקר ושמו רבי חיים הירש גולדברג, מחסידי סאטמר בבורו פארק, אשר הדר באפן מיוחד בקיום מצות עגית אמן.

רבי חיים הירש נפטר לבית עולמו בשנת תשל"ל כשהוא בן צ"א שנים - גיל שבאותם ימים נחשב לאריכות ימים נדירה. רבו הגדול בעל הדברי יואל מסאטמר הספידו, וכך אמר: "רבי חיים הירש זכה להאריך ימים מפני שהקפיד בכל מאדו על עגית אמן, שעל אודותיה הבטיחו חכמים אריכות ימים, ולפי שאמן בגימטריה צ"א, זכה להאריך ימים עד שנתו התשעים ואחת".

בנימה אישית אוסיף: לפני שנים מספר זכיתי לפקד את ציונו של זקני אשר זכיתי לשאת את שמו, רבי יעקב דב מרמורשטיין זצ"ל, תלמידו של רבי יהודה אסאד. בהגיעי למקום קבורתו בעירה סיג שברומניה, נדהמתי לראות כי על מצבתו נחרתו המלים: "מספר ימיו צ"א שנים". באתה שניה הפתה בי ההכרה, כי התקימה בו בזקני זה, שהחזיר בקרב צאצאיו את חשיבות עגית אמן, הבטחת חכמים "כל המאריך באמן מאריכים לו ימיו ושנותיו".

אחים יקרים! בעת שבה כלנו מיחלים לישועה, הבה נשכים קום ונהדר בעגית אמן אחר ברכות השחר של המתפללים. אין ספק כי אם ננהג כך נזכה להמשיך ולעשות זאת עד זקנה ושיבה, לארך ימים ושנים טובות, אמן.

בקריאת 'אמן מאריכה ימים',

א' תרצ"א ז'אמאכ"ס

## בני אמונים

בני תבלה בפרשה

### כל יום ותפקידו

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברא את אברהם בכל" (כד א)  
על הפתוח "זקן בא בימים" דרשו חז"ל (ב"ר נט ו): "יש לך אדם שהוא בזקנה ואינו בימים... אבל פאן זקנה כנגד ימים וימים כנגד זקנה". כך באר זאת הרבי מאז"רוב בעל ה'באר משה': לכל אדם, בכל יום, נתן תפקיד יחודי שעליו למלא, בהתאם לשליחותו הפלילית בעולם. מי שאינו ממלא את חובותיו היומיות, הרי שגם אם זכה לזקנה בשנים, אי אפשר להגדירו כ"בא בימים". על אברהם אבינו מעידה התורה שהיה "זקן בא בימים", שלפי שהקפיד למלא את חובותיו היומיות, הרי שבפטיירתו בא למרום כשכל ימיו עמו, ואפילו אחד לא נעדר.

ואכן על הפסוק (תהלים יט ג): "יום ליום יביע אמר", פותח ה'שפת אמת' (תהלים יט ג): "מיום שנברא העולם ועד סופו, אין הארת יום אחד שונה ליום אחר". ועל פי זאת הוא מבאר את אשר אנו משבחים בתפלת ערבית: "אשר בדרך מעריב ערבים בחכמה פותח שערים"; הסבה שכל יום מעריב בסופו, היא כדי לפתח שערים להתחדשות הארת היום הבא. (באר משה' חיי שרה עמ' תקט)

### עגית אמן חשוכה מן הברכה

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברא את אברהם בכל" (כד א)

דרש האדמו"ר רבי יעקב יצחק מקוהלינוב:

עגית האמן מרמזת בתחלתו של פסוק זה, בסופי התבות: "זקן בא בימים", ואלו אמירת הברכה נרמזה בהמשכו, במלים: "וה' ברא". מכך שהקדים הפסוק את האמן לברכה נתן ללמד רמז לדברי חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (אמרי יעקב).

### מקור מהתורה לברכת הפלה

"ויברכו את רבקה ויאמרו לה אחתנו את היי לאלפי רבבה ויירש זרעך את שנאיו" (כד ס)

מנהג ישוראל לברך את הפלה בשעת פריסת ההינומה טרם כניסתה לחפה בברכת: "אחתנו את היי לאלפי רבבה" (ראה קצור שו"ע קמז ג). בעל ה'יצגד יעקב' הביא סמך מן הפתוח למנהג זה: אמרו חכמים (תגינה יב א) שבכל מקום שגאמרה תבת "את" בתורה יש לדרשה כרבו לזכר נוסף. ויש לומר שבפתוח "ויברכו את רבקה", רבתה התורה שכל הדורות הבאים יברכו את הפלה בברכה זו (יצגד יעקב, דרשות את"ן שבתורה).

התנגדות ארפה שונפתרה בשיחה קצרה

תן לי כבר לסדר" - הפטיר ר' הרשל ופנה לצאת מהבית.

מכאן המשיך ר' הרשל במרץ וירד לביתו של המתנגד הגדול ביותר לבניה, כן, זה שפגשו בלובי הבנין והכניסו בסוד הענין. הוא בקש להכנס והחל לשאל: "כמה ילדים יש לך?" "חמשה, וכלם ברוך ה' נשואים" - השיב הלה, "וכמה חדרים יש בביתך?" "שלושה גדולים" - השיב האיש, מבלי להבין להיכן חותר אורחו. "אז לך יש שני חדרים ריקים", סכם, "בשעה שהשכן שלך מצטופף עם שתיים עשרה נפשותיו בשנים וחצי חדרים. על רצפת המטבח הם ישנים שם, ואתה, לא רק שאתה מעז להתנגד לרצונו להרחיב, אלא בא להחטיא אף אותי?"

"דע לך", הוסיף ר' הרשל ודמעות נצצו בעיניו הישישות, "אינני צעיר, וכבר עברתי הרבה בחיי. למרות הבדלי השנים בינינו, גם אתה כבר לא כל כך צעיר. מנסיון חיי אני יכול לומר לך: אם אדם מרחם על זולתו, ובפרט על שכניו הקרובים - גם ה' מרחם עליו, ותפלתו מתקבלת באהבה וברצון. ואולם מי שחלילה אוטם לבו לסבל זולתו, לא יענה משמים בעת צרתו, והר' לאף אחד אין בטוח..."

דבריו היוצאים מן הלב של הישיש טוב הלב, נכנסו ללבו של השכן, והוא הפטיר קצרות: "אני מסיר את התנגדותי".

"רגע, זה לא מספיק" - לא ותר ר' הרשל, "אנו צריכים גם לעזר לו להשיג כסף כדי להרחיב, אני כבר עשיתי את שביכולתי, כעת אבקש ממך שתשתדל גם אתה, השכן ההמום הסכים גם לך".

ר' הרשל עדין לא בא על ספוקו: "בוא ונבצל את שעת הרחמים האז, ונלך יחד עכשו לבשר לשכן על ההתפתחות" - בקש, והלה לא היה מסגל לסרב. בדרך למעלה נכנס הזקן לדירתו והוציא בקבוק 'משקה'. כשה'משקה' בידי ושהשכן המתנגד נגרר אחריו, עלה לביתו של השכן המשווע להרחבת דירתו: "אנו שותים עכשו לחיים, ברגע זה אתה יכול להתחיל בבניה" - בשור לשכן ההמום, "השכנים כבר לא מתנגדים" - הוסיף, מחיך בשנינות לשכן שהתלנה אליו.

"התנגדות שפאלו הן מעשים שבכל יום", סכם המגיד רבי ראובן קרלנשטיין, ששמע את הספור מפלי ראשון, "לפנינו מתגלגלות הזדמנויות מפלאות לעורר על עצמנו רחמים - לחשב על השני, לרחם עליו, לשמחו ולעודדו, והרי כבר הבטחנו כי כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים שבת קנא ב). האם לא נשפיל לנצל זאת?"

יחי ראובן וירא

סים אותו שכן את דבריו.

ר' הרשל התבונן בעיניו הנבונות באיש, כביכול אינו מבין מה הוא שח ומה הוא רוצה ממנו, והשכן מיד הסביר:

"כפי שגארה, ההתנגדויות שלנו ידחו בעירייה, ואינני יודע כמה זמן עוד נצליח למנע את אשור הבניה. ואולם עתה משהגעתם לגור כאן, תהיה לנו הזדמנות לדחות את בקשת ההרחבה לצמיתות. תוכלו לטען ובצדק שבגילכם תקשה עליכם הבניה, הרי לא באתם לכאן כדי לסבל מרעש ומלכלוך".

"מיהו אותו שכן, ומה שמו?" קטע ר' הרשל את דבריו הנלהבים של השכן. "זהו השכן שגר ממש מעליך" - אמר האיש בלחישת רבת משמעות. "טוב, אטפל בענין. תודה רבה!" הפטיר מידענו והמשיך לדרך.

מרגע זה החל ר' הרשל לפעל. כצעיר לימים הוא מהר לטפס במדרגות לביתו של השכן המזדב. נקש בדלת והזדהה כשכן החדש מלמטה; "אוהו... שלום עליכם! כן, שמענו שבאתם לכאן מתל אביב, ברוך בואכם, שיהיה לכם ישוב טוב!"

"האם אפשר להכנס?" שאל ר' הרשל בנעימות, "כן, בשמחה, מצטער מראש על הבלגו, הנה אכין לכבודו כוס תה חמה". הוא פנה מעט את הבלגו שעל השלחן בפסלון והציע לשכן לשבת.

"כשכן חדש בבנינכם, באתי לכאן כדי לערוך עמכם הפרות", פתח ר' הרשל, והחל מיד בסדרת שאלות: "כמה שנים אתם גרים כאן? כמה ילדים יש לכם? האם כבר חתנתם? כמה חדרים יש בביתכם?"

"אני מבין אם כן שאתם מתגוררים שתיים עשרה נפשות בשנים וחצי חדרים" - סכם ר' הרשל, "איה, למען ה', אתם מסתדרים?" בנקדה זו גמגם השכן בחסר נעימות: "כשאין בררה מסתדרים... בלילה ישנים גם על רצפת המטבח והסלון", והוסיף בכאב: "אנו רוצים להרחיב את דירתנו, אף השכנים מתנגדים. מאחר שאיננו מעוניינים חלילה להגרר למריבות, אנו נאלצים לעת עתה להסתדר איכשהו..."

"ומה עם כסף?" שאל ר' הרשל; "אם תרצו לבנות, האם תהיה לכם אפשרות כספית לך?" "כשזה יהיה למעשה כבר נשיג", השיב האיש, "יש בבני ברק הרבה גמ'חים". "תקשיב ידד", אמר מידענו, "כשהתגוררת בתל אביב נהלתי גמ'ח, יש לי כרגע סכום גדול פנוי, רד אלי עכשו ותקח טפס, תחתים ערבים ואלוה לך בשמחה".

"הלא הרגע אמרתי לכם שהרחבת הדירה אינה על הפרק כרגע", תמה השכן, "את זה

ר' הרשל, תושב תל אביב כמעט יובל שנים, החליט בסוף ימיו לעבר להתגורר לצד ילדיו בעיר התורה בני ברק. מנצולי השואה היה. הוא שתה את כוס התרעלה עד תמוה, אולם לא נשבר, ומתוך אמונת אמן עלה לארץ הקודש ובה הקים משפחה

**"רגע, זה לא מספיק" - לא ותר ר' הרשל, "אנו צריכים גם לעזר לו להשיג כסף כדי להרחיב, אני כבר עשיתי את שביכולתי, כעת אבקש ממך שתשתדל גם אתה", השכן ההמום הסכים גם לך.**



המגיד רבי ראובן אליצור קרלנשטיין זצ"ל

לתפארת. בימי השבעה לאחר פטירתו נשמע על אודותיו ספור מפלא:

יום לאחר שהעתיק את משכנו לבני ברק, פגש בלובי הפניסה את אחד מויתיקי השכנים בבנין. אחר ברפת 'שלום עליכם' לבבית ומלות הפרות קצרות ספר לו אותו שכן, כי אחד מהשכנים מבקש מזה זמן רב לשפץ את דירתו, אולם השכנים אינם מסכימים לך. "יש לנו נסיון רב עם תוספות בניה כן בשכונה והסבל הרב שנגרם בעקבותיהן, ולכן החלטנו לסרב",

אין יוצאים בשמיעת ברכות השחר

אין לערער על מנהג אמירת ברכות השחר בצותא בטענה שבשמיעת ברכותיו של הראשון יוצאים השומעים ידי חובתם ושוב אינם צריכים לברך. שכן המברך אינו מכונן להוציא את השומעים, ואף השומעים מתכוונים שלא לצאת בשמיעת הברכה, אלא לברך בעצמם לאחר מכן.

מקורות ובאורים:

זה לשון הש"ח ערוך (ו ד): "ואין לערער עליהם [על המתאספים לברך ברכות השחר בצותא] ולומר שכבר יצאו באמן שענו תחלה, מפני שהמברך אינו מכונן להוציא אחרים, ואפלו אם היה המברך מכונן להוציא אחרים, הם מכונים שלא לצאת בברכתו". מדבריו משמע שאין די בכך שהשומעים אינם מכונים לצאת, אלא עליהם לכוון במפורש שלא לצאת. בספר מנחת פתים לר"מ אריק (או"ח ו ד) באר שלקד דיק השו"ע לכתב פן לפי שחשש לדעת הסוברים שמצוות דרבנן אין צריכות פונה (וכפי שפסק המנ"א ס ג וראה שו"ע הרב תפ"ט ב), ומאחר שאמירת ברכות השחר היא מצוה מדרבנן, יוצא השומע ידי חובתו

גם אם לא פנו לצאת, אלא אם פנו להדיא שלא לצאת. ואולם במקור חיים לבעל החיות יאר' (שם) מבאר שאין פגנת השו"ע שעל השומעים להתנות בפרוש שאין הם חפצים לצאת איש בברכת רעהו, אלא שעצם מנהגם לברך זה אחר זה, שנועד כדי להרבות בעניית אמן, מוכיח שאין פגנתם לצאת איש מברכת רעהו. וכן כתב בהליכות שלמה' (ניסן-אב עמ' שנה-שנב), וראה במנחת פתים' שם שכך משמע מדברי הפה"ר"ל (בשו"ת חדשות, סי א) ומדברי הש"ח ערוך הרב' (ו ט).

אמירת 'ברוך הוא וברוך שמו'

יש מי שכתב שמי ששומע ברכות השחר לפני שברך הוא עצמו, יקפיד לומר "ברוך הוא וברוך שמו" על הזכרת ה' בברכות הנשמעות, כדי שיהא נפר שאין בדעתו לצאת ידי חובה בשמיעה זו.

מקורות ובאורים:

כן כתב בערך הש"ח (שם ג). זאת לפי שהשומע כדי לצאת ידי חובתו הרי הוא כמי שמברך ואסור לו להפסיק באמירת 'ברוך הוא וברוך שמו'. וראה עוד במשנה ברורה' (קכז כא) לענין דיעבד, במי שענה 'ברוך הוא וברוך שמו' בשמיעת ברכה שבדעתו לצאת בה ידי חובתו

אוצרות אמונים

עניית אמן - יסוד האמונה

עניית אמן באמונה מביאה ישועה

אחד מחסדי האדמו"ר רבי משה מקוברין בקש להפגס את הרבי כדי להשיח את לבו ולהתברך מפיו. בתגובה אמר לו הרבי שיפגס אליו בשעה שהוא סועד את לבו. בבואו שמע החסיד את הרבי מברך את הברכות: "בורא מיני מזונות", "שהכל נהיה בדברו", והוא ענה אחריו אמן. או אז אמר לו הרבי: "הנה שמעת את ברכותי וענית אחריהן אמן שמשמעותה אמונה בהנהגת ה' בעולמו, האם יש לך עוד מה להוסיף?!" ואכן, האמונה שהשתרשה בלבו של אותו חסיד משמיעת ברכות רבו, יתרה את אשר בקש לומר. הוא לא בקש דבר, מלבד שתתמיד האמונה לשכן בלבו.

באותו מעמד הוסיף הרבי ודרש: הפסוק (תהלים צד טו): "כי עד צדק ישוב משפט", מלמד כי המשפט והיסורים באים על האדם רק עד שיפעל ויחקק אמונה בלבו כי צדיק ה' ואמת משפטיו, ואין להרהר אחר מדותיו; אחרי שיברך האדם בלבו את צדקת ה' ויקבל יסוריו באהבה, ממילא "ישוב משפט" - יסתלקו היסורים ממנו ויתמתקו הדינים מעליו (אמרות משה' [ב"ב תשע"ז] ח"א עמ' קד).

האמונה תלויה בחנוך לאמן

בספרו 'מנחיל אמונה' (אות א) כותב רבי יהודה ליב ראגאליו, תלמיד הנצי"ב:

את הפסוק (דברים לב כ): "כי דור תהפכת המה בנים לא אמן במ" דורשים חכמים (ספרי פסקא שכ): "אל תקרי לא אמן במ" אלא 'לא אמן במ' - שלא היו רוצים לענות אמן אחר הנביאים בשעה שהיו מברכים אותם". בדרשותם זו למדונו חכמים כי הסבה ש'לא אמן במ' היא הסבה ל'לא אמן במ', "שמי שאינו עונה אמן בקטנותו אינו מאמין בה' בגדלותו דהא בהא תליא".

אגדת אמונים

מכתב מקורא נאמן

למערכת ז'כל מאמינים' שלום וברכה,

שם עלונכם כשלעצמו קולע אל השערה ומעורר התרגשות. ואף תוכו כבדו, מדוריו סדורים היטב, כתובים היטב ובדייק רב. כה לחי. ההתחדשות הקבועה בעלונכם מרנינת לב. ויישר כח על המדור החדש 'שערי ישועה' שמתאר בעט אמן נסים וישועות שזוכים להם הדבקים באמן.

כבר שמעתי בעבר מכמה וכמה אנשים שהעידו בפני שבכל עת שהם נזקקים לישועה בכל תחום, הם מתחזקים בעניית אמן וזוכים לראות חסדים גלויים.

הבאתם בעבר שבסדר הא"ל"ף ב"ת, האותיות שאחרי אמן הן 'בנס', וזה מלמד שמיד אחרי התחזקות בעניית אמן זוכים לראות עין בעין את הבחינה של "ועל נסיה שבכל יום עמנו". וחשבתיו להוסיף ולהביא רמז נוסף על כך: בתפלת מעריב אנו אומרים "עשה גדלות עד אין חקר, נסים ונפלאות עד אין מספר". והנה המלה 'אמן' היא ראשי תבות: "נסים אין מספר", וכן: "נפלאות אין מספר". בא זה ללמדנו שעניית אמן מביאה עמה את כל הישועות.

לעת הזאת שכלנו זקוקים לישועת ה', ואין לנו על מי לסמוך אלא על אבינו שבשמים, נתחזק כלנו בעניית אמן, וילא ספק נראה נסים ונפלאות.

בברכת פועל'ט'ס אלעס גוט,

ירחם שמואל הכהן

עיה"ק צפת ת"ו

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

עניית אמן מצילה נפשות

הספור דלהלן נשלח אלינו בימים האחרונים בעקבות גל הטרור הנורא שפקד את העם היישוב בציון, במהלכו נטבחו כאלף וחמש מאות יהודים מיושבי דרום הארץ ה"ד, ועוד אלפים נפצעו, ומאות נלקחו בשבי האויב, ישלח להם הקדוש ברוך הוא רפואה וישועה במהרה.

טענה מוחצת: "הן בלאו הכי בבואך לבית הכנסת", טענה, "אתה מברך ברכות השחר עם הילדים לזכות ולזכות בעניית אמן. אני מבקשת ממך שתעשה זאת היום בבית, יחד עם כל בני הבית שכלם התעוררו מקדם עקב האזעקות, כך, לאחר שתהיה בדינו זכות האמן, אוכל להיות רגועה יותר כשתצא".

לטענה זו לא יכול היה לסרב. נעמדו אפוא כל בני המשפחה בסלון הבית והחלו לברך ברכות השחר בזה אחר זה. בגדול החלו ובקטן כלו; האב, האם ולאחר מכן ששת ילדיהם ברכו את ברכות השחר כשאחר כל אחד מהם עונים כל בני המשפחה אמן בכונה. דקות ארוכות ארף המעמד, ועם סיומו זכה האב מאת זוגתו ל'ברכת הדרך'.

כשידיו נתונות בידיהם של שני בניו הגדולים עמד האב לצאת לדרך, אלא שממש באותו רגע החלו להשמע מבחוץ קולות מתרידים של ירי וצעקות בהלה. אחד השכנים נכנס לבנין בריצה מבהלת ומהר לעדכן בני המשפחה על המצב והזהירם לבל יצאו מביתם משום שמחבלים חמושים מסתובבים ברחובות העיר.

אם המשפחה מסימת את ספורה במלים אלו: "נקל לשער היכן היו, בעלי וילדי, אמורים להיות באותן דקות גורליות, אלמלא נטעתם והשרשם בקרב בני דורנו את המודעות והחשיבות של אמירת ברכות השחר בחברותא. מאז ומתמיד ידעתי על סגולותיה של הנהגה זו להציל מכל צרה וצוקה, אולם עתה זכני ה' לראות זאת בחושי. הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו".

משפחת ב' מתגוררת בעיר אפקים למעלה מעשור. ככל תושבי העיר נתונים היו בבקרו של חג שמחת תורה תחת התקפת טרור מרשעת שבה מחבלים חמושים חדרו מרצועת עזה וזרעו הרס ומות בכל מקום שאליו פנו.

ההתקפה, כידוע, החלה בסביבות שעת הזריחה, כשהחלו הרוצחים בהתקפת טילים מאסיבית לעבר ערי ישראל, שבהמשך התבררה כתרגיל הסחה שתחת חסותו נכנסו אלפי רוצחים לארץ הקדש באין מפריע.

באותה שעה בדיוק עמד אבי המשפחה, לצאת עם שני ילדיו לכוון בית הכנסת כדי להתפלל את תפלת החג ולחג את ההקפות לכבודה של תורה בשמחה ובגילה וברב עם. כמו כל תושבי הדרום, בני המשפחה כבר אמונים ומרגלים בדרך ההתנהגות בעת שמיעת אזעקות, וכך אף בפעם הזאת, לאחר שהמיתנו כמה דקות במקום מוגן יצאו החוצה והתכוננו להמשיך בשגרת יומם.

כאן המקום לציין כי משפחת ב' מתגוררת על גבול שכונת 'מישור הגפן', שעליה השתלטו המחבלים הרוצחים ורצחו עשרות מתושביה. מסלול הליכתם עובר באותה שכונה וחולף על פני רחוב התמר, שבו התמקמו המחבלים הנתעבים.

כשף האזעקות עמדו האב וילדיו לצאת לבית הכנסת, אלא שטרם צאתו הפצירה בו זוגתו שימתין עוד קמעא, שמא תשמענה אזעקות נוספות. ואולם הבעל, שכבר התרגל זה מכבר לשגרת הטיילים, הרגיע אותה כי המתקפה עברה, ואין סבה לחשש.

האב וילדיו כבר עמדו סמוך לדלת, אולם אז העלתה הרעיה

רבי ליבער הגדול מברדיצ'ב כ"ח בחשוון תקל"א



ציונו של רבי ליבער הגדול בברדיצ'ב

רבי אליעזר ליבער נולד לאביו רבי אברהם אשכנזי, שהיה נכדו של רבי שמשון מאוסטרופול. מצד אמו היה נכד של רבי יחיאל מיכל מנמירוב. שני הסבים הגדולים שנמנו עם גדולי המקבלים, נהרגו על קדוש ה' בגזרות ת"ח ות"ט.

רבי ליבער גר בצעירותו בעירה בוסטריה הסמוכה למקום שבו נבנתה לימים העיר ברדיצ'ב. הוא היה ידוע בסביבתו כמקבל ואיש קדוש, והיה מתבודד ביערות הסמוכים לעירו. בעקבות מקרית שהיתה לו עם דפס המחוז, הבטיח לו הדפס להקים עיר מיוחדת ליהודים - והיא העיר ברדיצ'ב. בבית המדרש המיוחד שבנה עבדו הדפס בברדיצ'ב, למד רבי ליבער את תלמידיו את תורת הנגלה והנסתר.

לעת זקנותו, בהיותו כבן מאה וארבע שנים, השתוללה מגפת דבר קשה בברדיצ'ב. הוא קבל על עצמו להסתלק מן העולם במגפה, ובפטריתו חדלה המגפה. רבי ליבער נפטר בכ"ח בחשוון תקל"א ונקבר בעירו ברדיצ'ב.

סגלה לאריכות ימים

נכדו של רבי ליבער, רבי חיים ליברזון, מביא בספרו 'צורר החיים' (אות פט) כי זקנו רבי ליבער היה מזהיר על אודות שתי אמנים, אשר למרות מעלתו היתרה, רבים מזלזלים בענייתן מבלי משים ואלו הן: אמן שאחר ברכת "המחזיר שכניתו לציון" - לפי שהצבור נחפז לומר 'מודים דרבנן', ואמן שאחר ברכת "הפורש סכת שלום... ועל ירושלים" הנאמרת בליל שבת - לפי שהצבור ממהרים לומר אחריה "ושמרו". והיה רבי ליבער מוסיף כי הקפדה על עניית אמנים אלו "מסגל לאריכות ימים ושנים".